

УДК 911.3:30/33 (477.8)

<https://doi.org/10.31713/ve2202316>

JEL: D20; L22; M13

П'ятка Н. С. ^[1: ORCID ID: 0000-0001-9810-3961],

к.е.н., доцент,

Лужанська Т. Ю. ^[1: ORCID ID: 0000-0003-0709-8293],

к.геогр.н., доцент,

Ільтьо Г. Ф. ^[1: ORCID ID: 0009-0009-3244-0215],

к.політ.н., доцент

¹Мукачівський державний університет

РЕВІТАЛІЗАЦІЯ МІСЬКИХ ПРОСТОРІВ У ПРИКЛАДНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

У статті проаналізовані основні аспекти становлення процесів ревіталізації з врахуванням світового досвіду. В самому базовому значенні ревіталізація означає відродження або відновлення умов та властивостей певного місця, яке пережило період занепаду та стає більш придатним для проживання. При цьому відзначено, що дослідження ревіталізації полягає в розкритті та показі нових можливостей старих форм, з урахуванням їх нових функцій. У ході ревіталізації найчастіше використовують комплексний підхід. Оцінено, що у ході ревіталізації міського простору необхідно відтворити його таким чином, щоб можна було розвинути ідеї спільноти громади в самодіяльних заходах, спрямувати зусилля на утримання і розвиток територій, парків і відпочинкових теренів у містах. Констатовано, що для підвищення ефективності програм ревіталізації необхідно вдосконалити нормативно-правове забезпечення; здійснити узгодженість процесів ревіталізації не лише зі стратегіями розвитку, але й просторовою політикою; створити набір відповідних фінансових інструментів для забезпечення органів місцевого самоврядування диверсифікованими фінансовими ресурсами; гарантувати правову та фінансову безпеку заходів з ревіталізації.

Ключові слова: ревіталізація; відтворення; відновлення; реставрація; перетворення; міський простір; громадський простір; деградовані території; проекти ревіталізації; реанімовані промислові зони; імпакт-інвестування.

Слід відзначити, що ревіталізація (від лат. *ge...* – відновлення та *vita* – життя) – це поняття, яке характеризує процеси оживлення, відтворення, поживлення та відновлення міського простору. В архітектурі та урбаністиці ревіталізація передбачає переоцінку значення занедбаного об'єкта, а також будівлі чи простору, його відновлення зі старим чи новим призначенням. Такий підхід передбачає збереження архітектурного чи культурного надбання

міста, а також урізноманітнює життя його мешканців, дозволяючи стимулювати нові ініціативи та появу локальних продуктів. У ширшому розумінні ревіталізація виступає інструментом для вирішення важливих проблем міста чи району (екологічних, інфраструктурних), тобто поза межами самої ревіталізованої промислової зони. У ході дослідження процесів ревіталізації використовують переважно комплексний підхід з метою збереження самобутності, автентичності культурно-історичних ресурсів міського середовища. Ревіталізація передбачає не лише відновлення і реставрацію території міського простору, а також стимулює соціально-культурне та економічне зростання міста [3].

Поняття «ревіталізація» уперше з'явилося у США. У 1956 році Е. Уоллес описав «ревіталізаційні рухи» індіанських племен, які були переселені, що супроводжувалося зростанням рівня бідності, їх культурним та духовним занепадом. Він сформулював визначення ревіталізації як дій, які спрямовані насамперед на створення більш придатних умов життя шляхом внутрішнього оновлення. У наступні роки у США необхідність дослідження процесів ревіталізації стає більш нагальною і викликало проведення необхідних заходів щодо подолання глибоких соціальних поділів шляхом ревіталізації занедбаних територій. Відзначаємо, що питання дослідження ревіталізації громадського простору в містах Західної Європи постало на початку 1960-х років. Значно пізніше дане питання було введено у Польщі та Словаччині. Саме початки програм ревіталізації стосуються вступу цих країн до ЄС. Стосовно України, то питання ревіталізації перебувають на початкових етапах дослідження.

Серед зарубіжних вчених, які досліджують питання ревіталізації слід відзначити таких, як Д. Лічфілд, Б. Раян, Р. М. Маккагей, Д. С. Вей, Б. Д. Томас, К. Гродач, Р. Еренфаучт, М. Отто тощо. Серед науковців, які займаються питаннями ревіталізації в Україні, слід відзначити таких, як А. В. Вахниченко, В. В. Савйовський, О. А. Сич, А. П. Броневицкий, А. Г. Каржинерова, О. В. Рибчинський, О. Д. Івашко та інші. Нині, не зважаючи на широкі межі терміну «ревіталізація», у країнах світового ринку вводяться програми ревіталізації, спрямовані на відновлення тих територій, які зазнали занепаду, що причинило зниження соціально-економічного рівня життя населення. Якщо оцінювати ревіталізацію громадських просторів, то у цьому напрямі досліджень значно менше, оскільки усвідомлення, що не лише промислові території потребують оновлення почало враховуватися у дослідженнях відносно нещодавно.

Нині в Україні реалізуються поодинокі проєкти з ревіталізації, які не інтегровані в загальну програму дій з відродження міських територій. Саме відсутність нормативно-правових документів, що регламентують процес ревіталізації, передбачає розробку програм насамперед до можливих варіантів фінансування, а не навпаки. Тому відзначаємо той факт, що ревіталізація частіше за все відбувається у відриві від суспільних потреб, а соціальні конфлікти призводять до того, що не всі програми відповідають вимогам сталого розвитку міських територій. Проте певні зрушення щодо процесів ревіталізації в Україні відбуваються, наявні непоодинокі кейси вдалої ревіталізації.

Метою статті є проаналізувати становлення процесів ревіталізації з врахуванням світового досвіду, оцінити стан даного процесу в Україні, охарактеризувати механізм здійснення програм ревіталізації, проаналізувати найбільш успішні програми ревіталізації в Європі та Україні.

Ревіталізація міст характеризується змінами у фізичній будові міської території, соціально-економічних напрямках. Оновлення міста передбачає діяльність із перетворення міської території шляхом покращення міського середовища, інфраструктурного забезпечення, із позитивним впливом на якість життя та забезпечення соціальних потреб населення. Це призводить до покращення економічних умов та створює нові можливості працевлаштування для населення, соціальні та підприємницькі характеристики, запровадження екологічного підходу до користування громадських просторів. Тому ревіталізація громадського простору передбачає підвищення функціональної значущості комплексу, фрагменту міського середовища шляхом відтворення втрачених громадських функцій або надання їм нових, що не порушують традиційний характер міського середовища [7, С. 32].

На сучасному етапі змінюється традиційне розуміння простору міста, здебільшого формуваннями міської культури стають великі торгові центри, деградують території великих промислових підприємств, що збанкрутували. Для сучасного розвитку міста є необхідним створення гармонійного довкілля (середовища, краєвиду). Для вирішення такого завдання місто повинно поєднуватися з глобальною мережею комунікацій, що інтегровані в регіон, враховувати людський масштаб урбанізації, забезпечувати соціальну різноманітність та збалансованість з природою. Саме у вирішенні подібних проблем важливу роль посідають процеси ревіталізації.

В сучасних умовах на особливу увагу заслуговує дослідження ревіталізації існуючих промислових комплексів, які знаходяться в межах міста, що пов'язано з протиріччями між зростаючими потребами суспільства і вже сформованою структурою міського середовища. У цьому випадку ревіталізація розглядається як реконструкція промислової архітектури міста, що змінює її функції. Саме ступінь зміни міського середовища в процесі ревіталізації значною мірою залежить від ступеня цінності історико-культурних об'єктів. Важливим завданням ревіталізації виступає соціалізація простору, розробка елементів інфраструктури, що упорядковують розвиток промисловості, туристично-рекреаційної сфери, турботу про екологію і як наслідок – залучення інвестицій.

Відзначаємо, що практика перетворення річок у канали та заключення їх у труби (у XIX–XX ст.) з метою захисту переважно міської території від затоплення призвела у більшості випадків до знищення малих річок, суттєвого погіршення умов існування всіх водотоків на території міст, негативної зміни екосистем. На сучасному етапі у країнах світу переважають погляди, що міські річки не треба розглядати тільки з позицій потенційної загрози підтоплення. Річки здатні також сприятливо впливати на естетичні властивості місцевості, використовуватися як зони відпочинку. Тому в умовах сьогодення формування сприятливої річкової мережі у межах міста може відбуватися за таких умов: 1) максимального збереження та охорони річкових долин; 2) відмови від спрямлення русел, а також бетонування берегів; 3) максимального збереження безперервності річкової мережі; 4) збереження якості води та видового різноманіття. Саме дотримання цих умов сприятиме дії механізму саморегуляції природних комплексів, зберігаючи їхню рекреаційну привабливість. У певних випадках проєкти ревіталізації річок включають також у себе реконструкцію старовинних гідротехнічних споруд і т.п. [11, С. 9]. За кордоном практика ревіталізації малих річок розпочалася з кінця 90-х років XX ст., а в Україні це питання знаходиться на початковій стадії, на рівні обговорення громадських ініціатив та створення певних проєктів (по річках Либідь у Києві, Полтва у Львові, Сапалаївка у Луцьку).

Ревіталізація передбачає звільнення деградованих (або депресивних) територій від кризового стану за допомогою проєктів, які об'єднують зусилля для добробуту місцевої громади, простору, економіки міста, територіально сфокусовані і здійснюються у тісній співпраці з місцевою громадою. Аналізуючи законодавство в сфері регіональної політики, можна стверджувати, що не існує стратегічних

документів, які б висвітлювали розвиток міст і включали програму ревіталізації як складову, яка має стати головною віссю комплексної стратегії їх розвитку.

Програма ревіталізації повинна містити визначену мету; масштабність реалізації; конкретний опис інструментарію та фінансового забезпечення, передбачати широкі громадські обговорення для залучення зацікавлених сторін до її реалізації. Відзначаємо, що площі індустріальних об'єктів, які в умовах ринку залишились незатребуваними, території колишніх заводів і фабрик можуть виступати девелоперами об'єктами для ревіталізації. В містах України проводиться ревіталізація індустріальних об'єктів під бізнес-центри, які надалі орендують представництва великих компаній. Нині певна категорія орендарів обирає переважно ревіталізовані та реконструйовані офіси. Існує думка, що звести нову будівлю значно легше, ніж реконструювати наявну. Проте у старих будівель є свій шарм, історія, унікальність. Зазначимо, коли наголошують про індустріальну архітектуру, коли оживляються місця, йдеться про певну історію, про місце, яке вже має свій бекграунд. Мова може йти про відому в минулому фабрику, яка znana поколіннями містян. І надання їй нових сенсів продовжує її історію як місця. Цінність у тому, щоб зберегти сталість та історичну унікальність певного місця [2, С. 164].

Саме перетворення нині постіндустріальних районів на комерційні, креативні, сервісні, освітні та культурні об'єкти є однією з тенденцій для європейських країн. Проте прослідковується суттєва різниця в обсягах і підходах до фінансування таких проєктів. Зокрема, у ЄС на реалізацію проєктів з відбудови постіндустріальних районів держави виділяють значні кошти, що прискорює темпи їх розвитку. Проте є значний дефіцит територій і нерухомості для ревіталізації. Водночас навіть за наявності державної підтримки такі проєкти мають бути комерційно привабливими та із бізнес-моделлю, яка ефективно працює і дає позитивні результати. За даними Федерального агентства з охорони довкілля Австрії, країна нараховує 130 млн м² (13 000 гектарів) територій brownfield, які придатні для ревіталізації. Саме з урахуванням комерційних площ та вільних будинків, невикористану забудовану площу нині оцінюють у 400 мільйонів м² (40 000 гектарів). Проєкти ревіталізації передбачають створення нових цінностей на базі старих. Наведемо приклад одного із проєктів ревіталізації австрійського офісу DELTA – Tabakfabrik Linz, який позиціонується як універсальна фабрика майбутнього, фабрика мистецтва та досліджень, науки та креативних індустрій, інженерії та

ремісництва, освіти та навчання, нового міського району з творчістю людини в його центрі. Завдяки збалансованому поєднанню некомерційного та комерційного використання, проєкт працює як драйвер для всього нового та перспективного. Синергію тут утворює саме обмін ідеями, досвідом та правильне бачення розвитку промислової території. Відзначаємо, що всі позитивні зміни, які відбуваються в постіндустріальних районах, сприяють створенню нових магнітів, підвищуючи ціну об'єкта ревіталізації.

Ревіталізація не обов'язково змінює первинну функцію будівлі чи простору. Найчастіше реанімовані промислові зони переорієнтовуються – на мистецтво та креативні індустрії, парки та кампуси. Прикладом виступають: Medialab Prado у Мадриді, Art Inkubator у Лодзі, театральний центр Jatka 78 у Празі, фестивальна принада Melkweg в Амстердамі. Найбільш масштабними проєктами є: брюссельський Kanal – Centre Pompidou замість гаражів Citroën чи місто мистецтв Kunststad замість старої корабельні в Амстердамі. Практика ревіталізації засвідчує, що найкращий варіант такого процесу передбачає багатофункціональність, адже відкриваються різні можливості простору – для роботи, життя, саморозвитку, відпочинку і т.п. Позитивним є те, що ревіталізаційні проєкти зазвичай мають потужні команди, бізнес-моделі, стратегії розвитку, а іноді їх ініціюють також адміністрації міст [12].

В Україні прослідковується протилежна ситуація, коли площ для освоєння достатньо, але системні фінансові інструменти не є розвиненими. Проте з кожним роком перспектива перетворення занедбаних промислових районів на сучасні комерційні об'єкти цікавить українських та іноземних інвесторів. Відзначаємо, що комерціалізація певного проєкту починається зі створення ідеї. Насамперед має бути допрацьована концепція, а лише потім роботи з проєктування та реконструкції – у такому порядку необхідно працювати у випадку реновації, навіть попри наявності на українському ринку протилежних підходів. Практика роботи показує, що тільки така послідовність гарантує девелоперу успішну комерціалізацію проєкту після завершення реконструкції. Прикладом вдалого концепту є інноваційний центр «Промприлад. Реновація» в Івано-Франківську, який вже об'єднав більше 1000 інвесторів. Кошти залучали переважно у формі імпаکت-інвестування, щоб відновити площу в 38 200 м². Занедбані промислові зони показують великий потенціал позитивного впливу на розвиток території, соціально-економічного, культурно-історичного зростання регіону. Такі дії не тільки підвищують інвестиційну привабливість прилеглої території,

але й стимулюють підприємницьку діяльність, покращуючи якість життя населення. Нині завдяки ревіталізації постіндустріальні зони в Україні більше не становлять значної загрози для довкілля та регіону, а виконують нові важливі регулятивні функції. Наприклад, DELTA Ukraine працює над важливим портфелем об'єктів ревіталізації, щоб забезпечити їхню успішну діяльність. При цьому слід пам'ятати, що архітектурна спадщина є невід'ємною складовою сучасного середовища міст, виступає не лише містоформуєчим чинником, але виконує важливі функції естетизації середовища, наповнення його духовним змістом. Нині важливо вибрати оптимальну функцію, яка дозволить максимально повно, у науково-пізнавальному аспекті, розкрити історико-естетичні якості будівлі, вписати її в сучасний архітектурно-містобудівний контекст та функціональну програму розвитку міста, зробити її суспільно важливою, що збагачуватиме історичне середовище [10].

Складність проведення ревіталізації полягає в тому, щоб відповідно скоординувати дії інвесторів, проєктантів та адміністраторів для формування урбанізованого простору з високими функціональними та естетичними рисами. Саме у цих умовах необхідне розуміння та усвідомлення формування простору міста разом з природним довкіллям, культурного краєвиду як загальнокультурної цінності. Реалізація процесу ревіталізації простору є одним зі способів впорядкування змін у забудованому середовищі й вирішальним засобом реалізації діалогу щодо формування простору між державою і ринком [1, С. 4].

Україна опановує інструмент ревіталізації лише останні кілька років. До прикладу, 5 червня 2022 року в Дрогобичі відбулася навчальна програма з ревіталізації індустріальних споруд міста. Захід відбувся в межах проєкту «Київський Діалог» за підтримки Міністерства закордонних справ Федеративної Республіки Німеччина. Темою для обговорення було «Переосмислення індустріальних споруд у містах». Кожне місто впливає на своїх мешканців, але процес є взаємозалежним. Індустріальні об'єкти займають значні території у містах, що унеможливають повноцінне функціонування територій довкола таких споруд. Громада може впливати на трансформацію свого міста через точкові зміни – перетворення індустріальних споруд у громадські. Але цей процес потребує різних підходів до переосмислення та їхнє функціональне наповнення. Також у м. Івано-Франківську проводився фестиваль «Сеанс міського сканування», який тривав кілька місяців і на якому можна було дізнатися про

виробництво, ревіталізацію, цехи, лабораторії та їх місце у діяльності міст.

Саме у здійсненні концепції «Зеленого театру» як відновленого амфітеатру в центральному парку Одеси стали історія об'єкта (відбувалися концерти та постановки), ландшафт (парк), світові тренди (еконапряма і громадський город) та необхідність дати місту те, чого бракує (комфортна паркова, культурна та освітня зона міста). У даному проєкті кожен учасник знайшов щось своє, а саме: зручний та комфортний парк, оазис культури, фестивалі, незвичайний дитячий майданчик, фуд-корт. Всі ці заходи дозволили сформувати певну аудиторію, зробити проєкт гучним, ефективним та успішним.

Ревіталізація та реконструкція відповідають глобальному тренду на sustainability. Найчастіше в Україні беруться також за колишні промислові зони і на це є свої причини. Саме такі об'єкти часто розташовуються в середмісті або ж близько до нього, часто біля води. Зазвичай ці простори великі – простягаються на десятки тисяч квадратів. У промислових зонах є всі необхідні комунікації, підведені дороги, проте не завжди у задовільному стані. Чимало українських міст нині вже мають свої проєкти-візитівки з ревіталізації. Відзначаємо, що найбільше таких об'єктів у Києві, а саме: Port Creative Hub, UNIT.City, Closer, IZONE тощо. До того ж, у Харкові відомими є IT-хаб Fabrica.space та арт-завод «Механіка», в Запоріжжі – «Loft Млин», у Івано-Франківську – «Промприлад. Реновація», у Львові – FESTrepublic, Lem Station, Jam Factory і ReZavod та інші. Це актуальні та трендові кейси, які демонструють те, що на них є значний попит і відповідно пропозиція.

Відзначаємо, що у червні 2015 року будівля «Фабрики повидла» у Львові була викуплена фундацією Harald Binder Cultural Enterprises задля створення новітнього культурного центру, який став унікальним для міста. Нині «Фабрика повидла» – це центр сучасного мистецтва. Було враховано історію та соціальний контекст цього місця. Для району Підзамче, де знаходиться фабрика, такий культурний центр мав стати одним із каталізаторів його ревіталізації. Спільно з мешканцями проводяться акції, перманентні проєкти, зокрема «Розкажи свою історію» – інтерв'ю з колишніми працівниками фабрики та мешканцями району. Серед успішних заходів було створення художниками та дітьми відео «Мрії про Підзамче», а також робота над парклетом.

Для засновника фундації Гаральда Біндера проєкт Фабрики повидла не є першим у Львові. Так, з 2006 року у Львові ефективно працює Центр міської історії Центрально-Східної Європи як неурядова

академічна інституція, що розвиває основні мистецькі проєкти, присвячені вивченню міської історії цього регіону. Для об'єктивного вибору концепції перетворення «Фабрики повидла» у стильний культурний центр було проведено архітектурний конкурс, серед учасників, окрім Urban кураторів (Київ), взяли участь Baumhauer Architects (Берлін), Дроздов і партнери (Харків), Atelier Stefan Rindler (Відень), Зелемінь (Львів). Ревіталізація «Фабрики повидла» є важливою через те, що тут перетворюється раніше знехтуваний простір, що має потенціал для громади та вплив на суспільство. Цей приклад вуличного мистецтва для проєкту був вибраний не випадково, адже на Підзамче з центру дивляться зверху (з Високого замку). Підзамче поєднує в собі географічну близькість до туристичного центру міста та внутрішній дух справжнього Львова. Саме особливість Підзамче лише додає якості до міського *genius loci* [10].

Слід відзначити, що Програма ревіталізації Львів – Підзамче 2012–2025 виступає одним з елементів покращення життя мешканців на основі ефекту від запровадження програми ревіталізації центральної частини міста Львова. Основними функціями програми є: 1) ефективно збереження матеріальної та духовної спадщини; 2) залучення мешканців до процесу планування та реалізації місцевих проєктів, які спрямовуються на розвиток та добробут мешканців міста. Саме загальна площа території становить 72,4 га, у тім 24,5 га – це території зони ЮНЕСКО (16,3% від загальної території зони ЮНЕСКО). Кількість населення становить приблизно 5 тис. осіб. 34,3% – це територія промислового призначення. Кількість будинків становить 676 (серед яких 320 – це житлові будинки та будинки, де розташовані заклади, що надають певні інші послуги). Історично склалося, що Підзамче виступає однією з найстаріших частин Львова, де його основу становлять переважно будівлі XIX – початку XX ст., а також промислові підприємства того ж періоду та ті, що створені після Другої світової війни. Якщо врахувати історичний характер міського планування, то відзначаємо, що за наявності значної кількості пам'яток матеріальної та духовної культури, пам'ять про єврейську спадщину, більша частина району Підзамче ввійшла до списку об'єктів світової спадщини ЮНЕСКО, до якого у 1998 р. внесено також історичний центр Львова. На сьогодні Підзамче вважають деградованим районом, який потребує значних інвестицій. Особливе занепокоєння становить північна частина району, оскільки від центру міста її відділяє колія Львів – Київ, яка стримує розвиток позитивних змін, що відбуваються в центральній частині міста. Відзначаємо, що з

огляду на переважно промисловий характер цей район мешканці міста не вважають привабливим для проживання. Підзамче виступає багатофункціональним районом і таким має залишитись, хоча згідно з програмою ревіталізації Підзамче до 2025 р. має значно змінити свій характер. Наявний житловий фонд буде відремонтовано, побудують також нові, сучасні апартаменти. На думку дослідників, більш розвинутою стане мережа бізнес-послуг. Значна частина об'єктів, що залишилась після закриття виробничих підприємств, буде переобладнана в офісні центри. Також будуть побудовані абсолютно нові сучасні офісні центри. Також розвиватиметься мережа послуг для населення, а саме: школи, лікарні, торгівельні центри, СТО та інші. Прогнозують радикальне зменшення значення промисловості, хоча промислові підприємства не зникнуть остаточно з території району. Відзначаємо, що досягнення успіху в процесі ревіталізації району Підзамче можливе лише у випадку залучення мешканців в процес відновлення району, що покращить його розвиток [8, С. 34].

Значну увагу на сучасному етапі приділяють ревіталізації громадських просторів. Для того, щоб називатися громадським, він має бути доступним для всіх. Зазначена територія повинна бути добре освітлена, безпечна, безкоштовна, доступна для всіх мешканців, за будь-якої погоди, враховувати інтереси користувачів різного віку, статусу та інше [3]. Саме у старих районах, що примикають до центру Львова зі сходу та півночі, завдяки плануванню вулиць налічуються площі та вільні місця. Дані елементи громадського простору мають значний потенціал, який зазвичай не використовувався. У всіх районах Львова є запити про озеленення та облаштування значних ділянок. Наприклад, у Галицькому районі успішно завершено роботи з облаштування площі перед цирком. Відбулося облаштування громадського простору. Замощено територію, розміщено вуличні меблі, висаджено нові зелені насадження, облаштовано освітлення території. У Франківському районі проведено роботи з реконструкції скверу на розі вулиць Японської та Є. Коновальця. Важливо зазначити, що проєкт розроблено студентами-архітекторами «Львівської політехніки». Саме створення нових громадських просторів у районах міста є одним з пріоритетів Стратегії розвитку «Львів–2025».

Таким чином, для ревіталізації необхідні чіткі керівні принципи, ефективне планування, залучення мешканців та довгострокова стратегія. Практика у більшості випадків демонструє, що ревіталізація має позитивний ефект. Нерідко вона стає стимулом для стартапів, малого та середнього підприємництва, для виробничих

експериментів та колаборацій. Не дивлячись на певні ризики, проєкти з ревіталізації змінюють на краще життя місцевих громад, поліпшують інфраструктуру та урізноманітнюють дозвілля. Успіх ревіталізаційних проєктів пов'язаний також з питаннями комунікації. Йдеться і про взаємодію між залученими сторонами (міською адміністрацією, власниками приміщень, інвесторами та командами проєктів), і про зв'язок з місцевою громадою, що приносить успішні результати.

1. Абрамович В. С., Ковальський В. П. Механізм реалізації проєкту ревіталізації громадського простору. *Енергоефективність в галузях економіки України* : матеріали Міжнародної науково-технічної конференція, 23–25 листопада 2021 р. у ВНТУ, Вінниця, 2021. С. 3–5. 2. Абрамович В. С., Ковальський В. П. Фактори, що впливають на вибір напрямку ревіталізації міських об'єктів. *Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції*, м. Івано-Франківськ, 1–3 квітня 2020 р. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2020. Т. 1. С. 164–165. 3. Ковальський В. П., Рапава Д. Г. Вплив ревіталізації на розвиток міста. *Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ*, Вінниця, 21–23 березня 2018 р. 2018. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua//handle/123456789/19876>. (дата звернення: 20.05.2023). 4. Лановенко О. Г., Остапішина О. О. Ландшафт антропогенний : навч.-метод. посіб. Херсон : ПП Вишемирський В. С., 2013. 116 с. 5. Мельник І. Довкола Високого замку. Львів : Апріорі, 2010. 288 с. 6. Назарук М. Ревіталізація – крок до еколого-збалансованого розвитку міста Львова. *Вісник Львівського університету. Сер. Географічна*. 2016. Вип. 50. С. 271–276. 7. Посацький Б. С. Простір міста і міська культура (на зламі ХХ–ХХІ ст.) : монографія. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2007. 208 с. 8. Програма ревіталізації Львів-Підзамче 2012–2025. *Kraków-Lwów*, 2011. 129 с. 9. Сич О. А. Використання коштів ЄС для фінансування ревіталізації міст (досвід Польщі). *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України* : зб. наук. праць. Київ : 2014. Вип. 4. С. 208–214. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2014_4_ (дата звернення: 20.05.2023). 10. Трофименко К. О., Ковальський В. П., Вознюк І. М. Ревіталізація індустриальних об'єктів. *Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи* : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих науковців, (МН2020), м. Вінниця, 18–29 травня 2020 р. 2020. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2020/paper/view/8660>. (дата звернення: 20.05.2023). 11. Хільчевський В. К. Гідроекологічні проблеми ревіталізації річок на території міських агломерацій – міжнародний та український досвід. *Гідрологія, гідрохімія і гідроекологія*. 2017. Т. 2. С. 6–13. 12. Carl Grodach, Renia Ehrenfeucht. *Urban Revitalization: Remaking cities in a changing world*. ISBN 9780415730549. Published December 3, 2015 by Routledge. 258 Pages 36 B/W Illustrations.

REFERENCES:

1. Abramovych V. S., Kovalskyi V. P. Mekhanizm realizatsii proektu revitalizatsii hromadskoho prostoru. *Enerhoefektyvnist v haluziakh ekonomiky Ukrainy* : materialy Mizhnarodnoi naukovo-tekhnichnoi konferentsiia, 23–25 lystopada 2021 r. u VNTU, Vinnytsia, 2021. S. 3–5. 2. Abramovych V. S., Kovalskyi V. P. Faktory, shcho vplyvaiut na vybir napriamku revitalizatsii miskyykh obiektiv. *Materialy IV mizhnarodnoi naukovo-*

praktychnoi konferentsii, m. Ivano-Frankivsk, 1–3 kvitnia 2020 r. Ivano-Frankivsk : DVNZ «Prykarpatskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stefanyka», 2020. T. 1. S. 164–165. **3.** Kovalskyi V. P., Rapava D. H. Vplyv revitalizatsii na rozvytok mista. *Materialy XLVII naukovo-tekhnichnoi konferentsii pidrozdiliv VNTU*, Vinnytsia, 21–23 bereznia 2018 r. 2018. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/19876>. (data zvernennia: 20.05.2023). **4.** Lanovenko O. H., Ostapishyna O. O. Landshaft antropohennyi : navch.-metod. posib. Kherson : PP Vyshemyrskyi V. S., 2013. 116 s. **5.** Melnyk I. Dovkola Vysokoho zamku. Lviv : Apriori, 2010. 288 s. **6.** Nazaruk M. Revitalizatsiia – krok do ekoloho-zbalansovanoho rozvytku mista Lvova. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Ser. Heohrafichna*. 2016. Vyp. 50. S. 271–276. **7.** Posatskyi B. S. Prostir mista i miska kultura (na zlami KhKh–KhKh st.) : monohrafiia. Lviv : Vyd-vo Lvivskoi politekhniki, 2007. 208 s. **8.** Prohrama revitalizatsii Lviv-Pidzamche 2012–2025. Kraków-Lwów, 2011. 129 s. **9.** Sych O. A. Vykorystannia koshtiv YeS dlia finansuvannia revitalizatsii mist (dosvid Polshchi). *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy* : zb. nauk. prats. Kyiv : 2014. Vyp. 4. S. 208–214. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2014_4_ (data zvernennia: 20.05.2023). **10.** Trofymenko K. O., Kovalskyi V. P., Vozniuk I. M. Revitalizatsiia industrialnykh ob'ektiv. *Molod v nauksi: doslidzhennia, problemy, perspektyvy* : tezy dopovidei Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii studentiv, aspirantiv ta molodykh naukovtsiv, (MN2020), m. Vinnytsia, 18–29 travnia 2020 r. 2020. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2020/paper/view/8660>. (data zvernennia: 20.05.2023). **11.** Khilchevskyi V. K. Hidroekolohichni problemy revitalizatsii richok na terytorii miskykh ahlomeratsii – mizhnarodnyi ta ukrainskyi dosvid. *Hidrologiia, hidrokhimii i hidroekolohiia*. 2017. T. 2. S. 6–13. **12.** Carl Grodach, Renia Ehrenfeucht. *Urban Revitalization: Remaking cities in a changing world*. ISBN 9780415730549. Published December 3, 2015 by Routledge. 258 Pages 36 B/W Illustrations.

Piatka N. S. [1: ORCID ID: 0000-0001-9810-3961],

Candidate in Economics (Ph.D.), Associate Professor

Luzhanska T. Y. [1: ORCID ID: 0000-0003-0709-8293],

Candidate of Geographical Sciences (Ph.D.), Associate Professor

Ilto H. F. [1: ORCID ID: 0009-0009-3244-0215],

Candidate of Political Sciences (Ph.D.), Associate Professor

¹Mukachevo State University

REVITALIZATION OF MUNICIPAL SPACES IN THE APPLIED RESEARCHES

In the articles analysed basic aspects of becoming of processes of revitalization are taking into account world experience. In the base value of revitalization means a revival or proceeding in terms and properties the determined location that outlived the period of decline and becomes more suitable for a residence. It is thus marked that research of revitalization consists in opening and show of new possibilities of old forms, taking into

account their new functions. During revitalization mostly use complex approach. It is shown on concrete examples, that revitalization shows a soba not simply renewal and restoration, but she stimulates the sociocultural and economic increase of city also, is one of elements of politics of development that is sent to prevention of processes of degradation of the urbanized territories, to the crisis phenomena, that take place as a result of increase of social-economic activity, improvement of environment of residence of habitants with the simultaneous observance of principles of the balanced development of territory. Projects from revitalization in EC have state grants, favourable tax treatment for the use of "green" technologies. In relation to Ukraine, then processes of revitalization are on the initial stages of becoming. Success of the program of revitalization with Ukraine needs a quality normatively-legal tool that will allow clearly and consistently to define the terms of creation of the programs of revitalization, and also will guarantee financing of these programs in accordance with strategies of development of city or region. It is appraised, that during of revitalization municipal space it is necessary to recreate him thus, that it was possible to develop the ideas of association of society in amateur measures, to point effort at maintenance and development of territories, parks and walks of life of rest in cities. Proceeding in the degraded territories and building must have on an aim introduction of public functions on former productive and soldiery territories. It is offered that for the increase of efficiency of the programs of revitalization it is necessary to perfect the normatively-legal providing; to carry out coordination of processes of revitalization not only with strategies of development but also by spatial politics; to create the set of corresponding financial tools for providing of organs of local self-government the diversified financial resources; to guarantee legal and financial safety of measures on revitalization. Presently revitalization is estimated as a key task that requires the complex going near a decision. It is not only maintenance of municipal sights, reconstruction of fragments of municipal space but also process that is characterized by a complexity and duration, the primary purpose of that is proceeding in the economy of city in combination with measures in relation to the decision of his social and ecological problems. The task of this process consists in guaranteeing of efficiency of development of cities. It is marked that in Ukraine a trend in relation to the processes of revitalization will be very actual, especially in a post-war period. The far of areas in cities, that is now destroyed, will need new senses. Exactly successful examples of reconstruction and revitalization can become pointers for future projects from the return of life in the cities of Ukraine destroyed by war.

Keywords: revitalization; recreation; renewal; restoration; transformation; municipal space; public space; degraded territories; projects of revitalization; reanimating industrial zones; impact-infestation.